

Universitätsbibliothek Wuppertal

Danielis Chamieri Delphinatis Panstratiæ Catholicæ, sive Controversiarvm De Religione Adversvs Pontificios Corpvs.

Tomis quatuor distributum. : cum indicibvs necessariis.

De Canone Fidei

Chamier, Daniel

Frankfurt, 1627

Vorwort

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-907)

AD LECTOREM.

H T si, quod de aurea illa Priscorum ætate referunt Veteres, magnopere optandum erat, vt vitæ ex Domini præscripto instituendæ potius, quam conscribendis disputationibus Christiani studiose incumberent: nemo tamen adeo, vel rerum Ecclesiasticarum ignarus, nisi vehementer fallor, vel in Dei benignitatem ingratus extitit, qui non eximij beneficij loco duceret, *Scribas & Prophetas*, quod ante pollicitus erat Dei Filius, viros nimirum præstantes coelestibus donis ad veritatis defensionem *instructos*, in Ecclesia excitari, & Diaboli præstigiis ac Mundi *πυβείαι καὶ παλοῦργίαι* opponi. Nam cum Satanus, (qui olim *animam pueruli Iesu*, per summum Herodis scelus, cum insidiis, tum ferro petebat) etiamnum Ecclesiæ moliens exitium, ad veritatem, quæ illa nititur, iisdem artibus labefactandam, nunc sæuissimarum persecutionum æstu, nunc callido Sophistarum astu, nihil inausum, nihil intentatum relicturus, collectis viribus annitatur: Dominus, qui suos non dereliquit orphanos, *dextris & sinistris iustitiæ armis* discipulos accingens, aduersus furoris tela, inuictæ, qua illos obtexit, patientiæ clypeum obiecit: at contra Sophistarum technas & *ἀπατητικὸς λόγος* veteratoriam, quam *μεθοδεῖαν τὴν πλάλῃν* emphatice Paulus appellat, veritatis cognitione & scientiæ dono ad Spiritus, & vt idem loquitur, *διὸν ἀμείως ἀπόδειξι* armavit: vt, non tantum æquo aduersa omnia animo excipere & asperrima generose ferre, verum etiam spei suæ rationem reddere, fidei confessiones edere, diuinis veritatem adstruere vocibus, obiecta *ψευδωνύμους ἡρώσεως* argumenta nunc voce diluere, nunc calamo refellere, ac sanæ doctrinæ testimonia literarum monumentis ad posterios transmittere queant.

Refert in librorum diuinorum Synopsi Athanasius, iam suo tempore complures *θεοφύλακας* viros vtilissimam explicandæ veritati, falsitati destruendæ operam impendisse, quorum perpauci iniquitate temporum ad nos peruenerunt. Sed longe vberior scriptorum Christianorum seges post illa tempora, Ecclesiæ thesauros auxit & impleuit, quorum de copia, præstantia, pietate, eruditione, puritate non est hic dicendi locus, ne quid etiam de Doctrinæ inclinatione, ac de hostium Christi fraudibus, qui fidei sinceritatem, stylo corruptore, florentissimis cæteroquin temporibus, adulterare veriti non sunt, adicere cogar.

Verum, ad nostra cum venio, circumfunditur animus incredibili diuini beneficij æternis laudibus prædicandi magnitudine, quod restituta Euangelij luce, tot tantosque viros, doctrina & pietate singulari præditos, ad reformationis opus promouendum, suscitauit, quos vberissima rerum diuinarum scientia, admirabili linguarum dono imbutos, animi præsentia ac spiritus heroici fortitudine, ad *παρήσια* confirmavit; vt grassantem in Ecclesiæ tectis Adulterum, & occlusis, vt cæteros facilius decipiat, ipse vero capiatur nunquam, aduersus Iustitiæ Solem fenestris, densissima sese caligine obuoluentem, illata Verbi diuini face deprehendere, & qualisqualis est, detractis Agni, quas circumgestat, exuiis, renudatum, toti mundo conspiciendum præbere: atque minas spirantem, furore rabidum, cum se nequeat amplius, nisi apud imperitos vel sponte cæcutientes, arte sua tueri, e mentita nimirum sponsi voce, animos à crimine fumentem, flammam vomentem, gladio spiritus confodere non expauescerent.

Eorum si nomina referre, opera recensere ac pro dignitate commendare velim, nec mihi dies, nedum vt hæc pagina, sufficeret. Hos inter Christi fidos athletas Reuerendus & Eximius Dei seruus DANIEL CHAMIERVS insignem sortitus est locum. Qui singulari Dei gratia ad Euangelij in Gallia prædicationem vocatus, ad Dei gloriam, & fratrum confirmationem, omnigenæ eruditionis apparatu ornatus, ingenti cum Sophistarum terrore, maximo piorum fructu, S. Ministerium ad supremum vsque vitæ diem, integerrima sancti-

P R Æ F A T I O.

sanctitatis laude, obiuit: nec ore tantum, cum in Ecclesia Montelimariensi, tum in Montalbanensi, Christi populum pavit; sed etiam doctissimis lucubrationibus orthodoxa dogmata aduersus Iesuitas acerrime propugnauit: nec minus scriptis edendis, quã habendis viua voce disputationibus, suam operam Ecclesiã approbavit: constituitq; omnium eruditorum iudicio, incertaminibus, quæ subiuit ille frequentissima, ad Thralones compescendos, semper paratissimum; ad technas Aduersariorum detegendas, & eos, vbi viderentur elabi, premendos, fuisse peritissimum. Quod ipsa docti experientia senserunt Sophistæ, tãtopere illius oris inuicti, & pectoris imperterriti fortitudine consternati, vt quidam ex illo sodalicio non gregarius, suis ad cacodæmonem interrogationibus, propriam (eum enim pupugerant viri præstantissimi epistolæ, & confuderat habita in amplissimo confesso Nemausi disputatio) Pythiam illam suam confuturus, de CHAMIERO quæstionem inferuerit.

Ediderat superiore seculo exeunte doctissimum de Oecumenico Pontifice tractatum, quo veluti specimine erecti omnium animi, excitataque studia ad maius opus aggradiendum ipsum quoque concitarunt. Accesserunt Ecclesiarum Gallicanarum & Synodi Nationalis, cui sua ille studia laudatissimo candoris & modestiæ exemplo, Ecclesiæ ædificationis amantissimus, subiiciebat, monita hortatusque, quibus stimulatus hoc suscepit, quod nunc, posthumum, proh dolor! prodit opus, *Multi temporis, vt ipse libri primi ait initio, immensi laboris, controuersiarum omnium aduersus Pontificios tractationem, partibus multiplicem, quæstionibus perplexam, sophismatis obscuram, incredibili contendendum pertinacia tantum non desperatam.* Cuius certe vel sola cogitatio eos, qui beata in terris nacti otia, ab omni cura vacui, nec ingenio deficiuntur, nec vllis ad rem tantam destituuntur præsiidiis, deterrere potuit: vt mirari subeat nouum imparis, si humana spectes, certaminis genus: dum oculos in eum conuertimus, qui, vnus, aduersus tot phalanges dimicaturus accedat: isque negotiorum mole pressus, innumeris obsessus occupationibus, ad crebras peregrinationes *ἐκκρίσιος* temporum iniuria plerunque abductus, concionibus ad populum, lectionibus ad studiosos, sine vacatione intentus, qui nihil in terris, præter noua in dies certamina, aliosque ex aliis labores vel speraret, vel prospiceret; cum iis, qui otio, tempore, commodorum, quæ subministrantur affatim, & opum abundant copia, Magnatum autoritate fulti, amplissimorum præmiorum spe illecti, dignitatibus autorati, subsidiaria *ὑπεργυρίτων καὶ σπουδαγέτων* opera adiuti ad istam se accingunt militiam; à cæteris fere omnibus commoditatibus, vt olim luctaturi, nudatus, ne vllius quidem ad libros euoluendos subsidiaria leuatus diligentia, nec vel vllius amanuensis vius opera, sola veritate superior, gladio spiritus ac Dei graua fretus, strenue manum conferat. Exitum pugnae specta Lector. Oculorum tuorum, imo conscientiæ iudicium non anteuerto, *Negari aliquando veritas, dum tegitur, dissimulari hominum dolo potest: explicata vinci nescit.*

Vitam si eruditissimo viro Deus Optim. paucis annis additis prorogasset, ipse operi nobilissimo ad vmbilicum perducto colophonem imposuisset: atque ea, quæ lectori significanda censebat, pro singulari quo pollebat iudicio, longiore, qua dignissimus erat, si ita Deo visum fuisset, vita donatus præmonuisset.

Iam vero, cum eximia insignis viri monumenta, quæ Reuerendus ADRIANVS CHAMIERVS DAN. F. sacri ministerij, quo in Ecclesia Montelimariensi, paternæ pietatis hæres, fungitur, labore, ab editione procuranda auocatus, fidei nostræ commisit, publico dentur: quamuis, qui vel sua vel aliorum edunt scripta, partim ad beneuolentiam demerendam, partim ad legentium præparandos animos, nonnulla præfari non immerito soleant: (nam, si, quæ publicantur ignota sunt ostendi, si noua, quum prodeunt, laudari debent) hæc tamen, quæ toties efflagitata, tamdiu expetita fuere, eiusmodi sunt vt nec, velut obscura, luce; nec, tanquam incerta, commendatione, quo studia lectorum excitentur, opus habere videantur.

Ordinis, quem in partiendis controuersis obseruauit, rationem Synopsis: & summa rerum capita, primum libri primi caput exhibet. Primum *Canonis sacri* Tomum. Alterum, *Deo, Christo, & Deicultui. Homini corrupto instauratoque*, Tertium. *Mystagogia sacra*, id est, *Sacramentis*, Quartum adscripsit. Quintum *Ecclesiæ* assignauerat, quando illum

P R Æ F A T I O.

illum Deus in meliorem illam ciuitatem *ῥεμελίεσ' ἕχουσαν* transcriptum, in Ecclesiam ac panegyrum spirituum *περὲλαιωμένων* transtulit.

Hunc defectum lenius ferent, qui sciunt eum locum ab excellentibus viris Sadeele, Pleffao, Wittakero, Rainoldo, Junio, Suthuio, Sibrando diligenter fuisse pertractatum: ac forte non defutura sunt, Deo fauente, ingenia, quæ tractationem institutam, & feliciter ad vltimam fere lineam promotam, eadem fide, si non eodem, quod erat oprandum, calamo, persequantur, & absoluant. Qua vero methodo in singularum rerum explicatione versetur, quem stylum tam perplexis disputationibus adhibeat: vt nihil ex scholastico puluere, vel conflictu cum sophistis, sordium orationi adspargatur: nihil, ex reconditione Grecorum Latinorumque doctrina & Rhetorum pigmentis, putidum vel affectatum affricetur: quo neque distinctionum acumina elegantia frangat, nec dictionis puritatem solidum rationum robur imminuat: quam accurate rerum & verborum difficultates expediat, vt incertas congressionis lineas disputatione conclusa, nec se, quam par est, Asiatica luxuria, sermo latius effundat, nec angustius, quam sit lectori consulum, nimio breuitatis studio contrahat: quam neruose in Aduersarios rationum aciem struat, argumentorum tela vibret: quam dextere sophistas, sinuosas dissertationum mæandris, & longis animum lectoris circumuenientes ambagibus, constringat: quam euidenter in tenebricosa breuitate latitantes, accensa veritatis face detegat & deprehendat: quam solide sanam doctrinam ex Dei verbo comprobet: quam sincere, piæ Antiquitatis adductis testimoniis sophistas Patres iactantibus laruam detrahat, Ecclesiæ Orthodoxæ consensum demonstrat: quanta vi denique totam Pontificij regni molem, validissimi arietis instar, concutiat, compagem dissoluat, munimenta subruat, dissipet, & tubæ diuinæ sonitu Hiericuntinos muros sternat & euertat, ipsa te docebit lectio: nec te nostra, licet monitionis nomine, vel auocabit, vel morabitur oratio.

Hoc vnum, quod rescire tua interest, monemus, Panstratiæ ante viginti annos inchoate, vt ex tomi secundi libro tertio extremo colligitur, partes quasdam, (vel quod de illis prius edendis cogitaret, vel, quod secundas adhibere curas constituisset) ab auctore ipso recognitas, & neotericorum scriptorum, quæ subinde prodibant, testimoniis fuisse auctas: quod, tum ex ipso dignoscitur autographo, tum ex proœmij libro primo præfixi verbis, quibus, pro Christianissimi Regis Ludouici incolumitate vota precesque fundit. Alias vero, postquam scripto consignatæ fuerunt, nec dum in manus resumptas, nec adiectis, quæ in aliis disputationibus occurrunt creberrime, notis illustratas animaduertimus: cuiusmodi est Disputatio de Prædestinatione; quod submonemus, ne quis Quæstionum & Controuersiarum, quæ in Belgio, paucis ab hinc annis infeliciter exortæ & magno feruore agitatæ sunt, apud diligentissimum & accuratissimum scriptorem nulla extate vestigia demiretur.

Eadem ratione factum, vt librorum capitumque numerum auxerit, minueritve, ordinemque etiam illa recensione nonnunquam author immutauerit: vnde contigit, vt, si quando tomis sequentibus, ad superiora lectorem remittit, fallant sæpenumero capitum & sectionum, non vero rerum, notationes. Loca quædam, dum liber excudebatur, obseruata, prælo festinante, restituumus: magnam vero partem, in erratis subnotata sunt. Cætera studio tuo & prudentiæ relinquimus, mœrentes adeo præclarum veritatis *ὡς ἐγὼ ὤρῃ*, sophistarum *μάστιγας*, Herculeum illud opus ad finem vsque, morte præuentum, perducere non potuisse.

Sed illud erat viro laboris patientissimo, dulcissimæ in Domino, quam sibi dilectis largitur, quietis Sabbathum: quod ipse pridie supremæ diei, aliquot ante obitum horis, amicis aliud quæritibus cogitantibusque prædixerat. Cum enim de habenda concione colloquerentur, *Ἄν ἴσθης*, inquit, *Crastinam esse quietis meæ diem*: quam vocem alio, quam ipsi rebantur, diuinitus relatam, ipso tandem euentu, non sine acerbissimo dolore, & inæstimabili tanti viri desiderio intellexerunt. Geneuæ Kal. Martiis c10 10 cxxvi.

Bened. Turretinus.

PANSTRÆ.